

"נפלת קח אחריות"

מקורות ללימוד המשותף בין דוד לאמנון.

רצוי להדפיס את הדפים בבית לפני הלימוד

מקור 1: שמואל ב, פרק יג, פסוקים א-כב

א ויהי אחרי-כן, ולאבשלום בן-דוד אחות יפה ושמה תמר; ויאבהה אמנון בן-דוד. ב ויצר לאמנון להתחלות בעבור תמר אחותו כי בתולה היא; ויפלא בעיני אמנון לעשות לה מאומה. ג ולאמנון רע ושמם יונדב בן-שמעה אחי דוד; וינדב איש חכם מאד. ד ויאמר לו, מדוע אתה ככה דל בן-המלך? בבקר בבקר הלוא, תגיד לי; ויאמר לו אמנון, את-תמר אחות אבי אמי אהב. ה ויאמר לו יונדב, שוב על משכבך והתחל; ובא אביך לראותך, ואמרת אליו תבא נא תמר אחותי ותברני לחם ועשתה לעיני את-הבריה למען אשר אראה ואכלתי מידה. ו וישכב אמנון ויתחל; ובא המלך לראותו, ויאמר אמנון אל-המלך תבוא נא תמר אחותי ותלבב לעיני שתי לבבות, ואברה מידה. ז וישלח דוד אל-תמר הבריה לאמר: לכי נא בית אמנון אחיך, ועשי-לו הבריה. ח ותלך תמר בית אמנון אחיה והוא שכב; ותקח את הבצק ותלוש {ותלש} ותלבב לעיניו ותבשל את-הלבבות. ט ותקח את המשרת ותצק לפניו, וימאן לאכול; ויאמר אמנון, הוציאו כל-איש מעלי, ויצאו כל-איש מעליו. י ויאמר אמנון אל-תמר, הביאי הבריה החדר, ואברה מידה; ותקח תמר את-הלבבות אשר עשתה, ותבא לאמנון אחיה החדר. יא ותגש אליו לאכל; ויחזק-בה ויאמר לה, בואי שכבי עמי אחותי. יב ותאמר לו, אל-אחי אל תענני כי לא יעשה כן בישראל: אל תעשה את הנבלה הזאת. יג ואני, אנה אוליד את חרפתי, ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל; ועתה דבר נא אל המלך, כי לא ימנעני ממך. יד ולא אבה לשמע בקולה; ויחזק ממנה ויענה, וישכב אתה. טו וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר אהבה; ויאמר לה אמנון, קומי לך. טז ותאמר לו, אל-אודת הרעה הגדולה הזאת מאחרת אשר-עשית עמי לשלחני; ולא אבה לשמע לה. יז ויקרא את-נערו משרתו, ויאמר, שלחו נא את זאת מעלי החוצה; ויגל הדלת אחריה. יח ועליה כתנת פסים, כי כן תלבשן בנות-המלך הבתולות מעילים; ויצא אותה משרתו החוצה, ויגל הדלת אחריה. יט ותקח תמר אפר על-ראשה, וכתנת הפסים אשר עליה קרעה; ותשם דה על-ראשה, ותלך הלך וזעקה. כ ויאמר אליה אבשלום אחיה, האמינו אחיך הנה עמד, ועתה אחותי החרישי אחיך הוא, אל-תשיתי את-לבך לדבר הזה; ותשב תמר ושממה בית אבשלום אחיה. כא והמלך דוד שמע את כל-הדברים האלה; ויחר לו מאד. כב ולא דבר אבשלום עם-אמנון למרע ועד-טוב: כי שנא אבשלום את-אמנון על דבר אשר ענה את תמר אחותו.

שאלות:

מהי המילה הבולטת ביותר בסיפור? מדוע לדעתכם היא נזכרת פעמים כה רבות?

אילו פעולות נוקטת תמר כדי למנוע את האונס? ערכו רשימה מפורטת.

מקור 2: מהרב יוסף דוב סולובייצ'יק, על התשובה, ההסתדרות הציונית העולמית המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה (תשל"ה). עמודים 115-116

כבר בתנ"ך מוצאים אנו סיפור המתאר איך נהפך החטא לתועבה, ואיך נרדף החוטא ומתייסר לא על ידי יצר הטוב החלש ורפה האונים, אלא על ידי יצר היופי שהוא רב עוצמה, אגרסיבי ורב-תחבולות. כוונתי למסופר בשמואל ב' פרק יג: "ויהי אחרי כן ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר ויאהבה אמנון בן דוד" (פסוק א'). אם המקרא מעיד עליה שיפה הייתה, אין לנו כל ספק שיפה הייתה באמת, ואנו יכולים לתאר לעצמנו עד כמה קסמה לו תמר לאמנון בן דוד. רגע אחד

לפני החטא עוד חשב אמנון בודאי כי תמר היא המייצגת יופי שאין למעלה הימנו, הדר ותפארת. הללו מלאו אותו באהבה עזה כל כך שבגללה חטא ועשה אותה "נבלה" ... כאחד הנבלים" (פסוקים י"ב-י"ג). כל זה היה לפני החטא, אבל מיד לאחריו (פסוק ט"ו): "וישנאה אמנון שנאה גדולה מאוד, כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר אהבה". הוא שנא אותה עתה שנאה גדולה מאוד לא מחמת ייסורי מצפון שנתייסר בהם, אלא מחמת כך שפתאום ראה עד כמה איננה יפה, עד כמה כעורה היא ומאוסה היא. החטא היה לו תועבה. בגללו הוא בא לשנוא את עצמו – וממילא שנא אותה. לחטא השפעה מאזוכיסטית. אמנון שנא את עצמו והעביר את שנאתו לתמר העלובה על לא אשם בכפה. אותה תמר היפה להפליא – נהפכה בעיניו לסמל התועבה והשנאה. ... כל כך שנאה ומאוסה נעשתה בעיניו, עד שלא הסתפק בכך שקרא לה: "קומי לכי" אלא "ויקרא את נערו משרתו ויאמר אליו: שלחו נא את זאת מעלי החוצה ונעל הדלת אחריה" (פסוק י"ז) גם שמה של תמר חמודת נפשו נעשה לו לתועבה "את זאת!" – הוא אינו יכול להעלות את שמה על שפתיו, רגשות התועבה והטומאה המקיפים אותו, חונקים אותו, "ונעל הדלת אחריה!" – הוא נתקף פחד מפניה. רק לפני שעה אחת כה העריץ אותה וכה אהב אותה – והנה עתה כולו תיעוב מפניה. [...] אמנון זיהה את תמר עם החטא עצמו.

מקור 3 שמואל ב' פרק יא:

כו': ותשמע אשת אוריה, כי-מת אוריה אישה; ותספד, על-בעלה. כז' ויעבר האבל, וישלח דוד ויאספה אל-ביתו ותהי-לו לאשה, ותלד לו, בן; וירע הדבר אשר-עשה דוד, בעיני יהוה. {פ}

שמואל ב' פרק יב:

טז ויבקש דוד את-האֵלֹהִים, בַּעַד הַנָּעַר; וַיֵּצֵא דָּוִד צֹם, וַיָּבֹא וְלֹן וְשָׁכַב אֶרְצָה. יז וַיִּקְמוּ זָקְנֵי בֵּיתוֹ, עָלָיו, לְהַקִּימוֹ, מִן-הָאֶרֶץ; וְלֹא אָבָה, וְלֹא-בָרָא אֶתֶם לָחֶם. יח וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיָּמָת הַיָּלֵד; וַיִּרְאוּ עֲבָדֵי דָּוִד לְהַגִּיד לוֹ כִּי-מָת הַיָּלֵד, כִּי אָמְרוּ הִנֵּה בְהִיּוֹת הַיָּלֵד חַי דִּבְרָנוּ אֵלָיו וְלֹא-שָׁמַע בְּקוֹלָנוּ, וַאֲיֵךְ נֹאמַר אֵלָיו מָת הַיָּלֵד, וַעֲשֵׂה רָעָה. יט וַיִּרְא דָּוִד, כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים, וַיָּבֹן דָּוִד, כִּי מָת הַיָּלֵד; וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-עֲבָדָיו הַמָּת הַיָּלֵד, וַיֹּאמְרוּ מָת. כ וַיִּקֶּם דָּוִד מִהָאֶרֶץ וַיַּרְחֵץ וַיִּסָּף, וַיַּחֲלֹף שְׁמִלְתּוֹ, וַיָּבֹא בֵּית-יְהוָה, וַיִּשְׁתָּחוּ; וַיִּבָּא, אֶל-בֵּיתוֹ, וַיִּשְׁאַל, וַיִּשְׁמְרוּ לוֹ לָחֶם וַיֹּאכֵל. כא וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו, מָה-הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ; בַּעֲבוּר הַיָּלֵד חַי, צָמִית וַתִּבְדֹּךְ, וְכֹאשֶׁר מָת הַיָּלֵד, קָמִית וַתֹּאכֵל לָחֶם. כב וַיֹּאמְרוּ--בְּעוֹד הַיָּלֵד חַי, צָמִית וַאֲבָכָה: כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ, יַחֲנִי (וַחֲנִי) יְהוָה וְחַי הַיָּלֵד. כג וַעֲתָה מָת, לָמָּה זֶה אֲנִי צֹם--הַאוֹכֵל לְהַשִּׁיבוֹ, עוֹד: אֲנִי הִלֵּךְ אֵלָיו, וְהוּא לֹא-יָשׁוּב אֵלָי. כד וַיִּנָּחַם דָּוִד, אֶת בֵּית-שֹׁבַע אֲשֶׁתוֹ, וַיָּבֹא אֵלֶיהָ, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה; וַתֵּלֶד בֶּן, וַיִּקְרָא (וַתִּקְרָא) אֶת-שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה, וַיְהִי, אֲהָבוֹ. כה וַיִּשְׁלַח, בֶּן־נָתָן הַנָּבִיא, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ, יְדִידָה--בַּעֲבוּר, יְהוָה. {פ}

מקור 4 מלכים א' פרק א'

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר, קְרָאוּ-לִי לְבַת-שֹׁבַע; וַתָּבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. כט וַיִּשְׁבַּע הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר: חַי-יְהוָה, אֲשֶׁר-פָּדָה אֶת-נַפְשִׁי מִכָּל-צָרָה. ל כִּי כֹאשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, כִּי-שְׁלֹמֹה בְנִךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי, וְהוּא יֹשֵׁב עַל-כִּסֵּאִי תַּחְתָּי: כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה, הַיּוֹם הַזֶּה. לא וַתִּקַּד בֵּת-שֹׁבַע אֶפְסֹס אֶרֶץ, וַתִּשְׁתָּחוּ לַמֶּלֶךְ; וַתֹּאמֶר--יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד, לְעֹלָם. {פ} לב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד, קְרָאוּ-לִי לְצִדּוֹק הַכֹּהֵן וּלְנָתָן הַנָּבִיא, וּלְבַנְיָהוּ, בֶּן-יְהוֹיָדָע; וַיָּבֹאוּ, לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.....

" אני נכשלתי שוב ושוב בחיים שלי ובגלל זה הצלחתי" (מ.ג)